

A) Do you agree/disagree with the following statements.

(05)

- 1) Owner of the business does not have any utility.
- 2) Dual aspect means every transaction has two effects i.e. debit and credit.
- 3) GST generates income to central Govt. only.
- 4) Ledger posting is done before journal entry.
- 5) Credit Purchase of goods is recorded in purchase book.

B) Answer in one sentence.

(05)

1. What is cheque?
2. What is Book -Keeping?
3. What does AS-2 stand for?
4. What are examples of fixed assets?
5. What is subsidiary books?

C) Select the appropriate option and complete the sentence.

(05)

1. Cash flow statement is prepared & presented for the period for which the profit & loss account as per _____
a) AS-3 b) AS-6 c) AS-10 d) AS-2
2. A person to whom amount of money is payable is called as _____.
a) Debtor b) Creditor c) Bankrupt d) None of the above
3. Purchase of animals for cash should be debited to _____.
a) Livestock b) goods c) cash d) bank
4. Left hand side of an account is called as _____ side.
a) Credit b) debit c) middle d) centre
5. The person who draws the cheque.
a) Drawee b) drawer c) payee d) none of the above

Q.2) Give accounting equations for the following transactions.

(05)

1. Mr. Vaibhav started business with cash worth Rs. 100000/-
2. Purchased goods on credit from Rita stores Rs. 9000/-
3. Purchased laptop for office use Rs. 10000/-
4. Sold goods to Rina on credit Rs. 12000/-
5. Received interest Rs.2500/-.

Q. 3 Journalise the following transactions in the books of Mihir Traders for the month of January, 2024. (10)

1st Mr. Mihir started business with cash Rs.45000/- and goods worth Rs.25000/-

5th Cash purchases Rs.15000/- with GST @12%

14th Purchased goods from Swami & Co. worth Rs. 12000/- less 5% T.D. with 12% GST.

15th Cash paid for wages Rs. 5000/- & salary Rs. 10000/-

18th Issued cheque to Swami & Co. for Rs.4900/- & he allowed us discount of Rs. 100/-

Q.4) From the following transactions prepare following ledger accounts. (10)

1)Cash A/C 2) Bank A/C 3) Purchase A/C 4) Sales A/C 5) Capital A/C

July 2019

1st Started business with cash Rs.15000/- & Bank Rs. 20000/-.

4th Purchased goods worth Rs. 9000/- less 10% cash discount

9th Sold goods to Amol Rs.3000/-

12th Bought stationery Rs. 4000/-

15th Aashish sold goods to us worth Rs.3000/-

20th Settled Aashish's A/C, he allowed discount @5% cash discount.

25th Withdrawn from ATM Rs 5000/- for office use & Rs. 3000/- for personal use.

(10)

Q.5) Enter the following transactions in the books of Vishnu in Purchase book, Sales Book, Purchase Return Book, Sales Return Book for the month of August 2018 .

1st Purchased goods from Meera Rs.18000 @5% Trade discount.

5th Sold goods to Maya worth Rs. 8000 @ 5% Trade discount.

18th Purchased goods of Rs. 15000 and paid for carriage Rs.500.

20th Received a credit note from Meera for goods returned Rs. 2000 (Gross)

25th Received goods returned from Maya Rs 500

28th Placed an order for goods worth Rs. 15000 with Mr. Parekh.

29th Sold goods worth Rs. 7000 to Patil bros.

30th Purchased Furniture worth Rs. 10000 from Woodmart .

Q.1.Assertion and Reasoning.

(05)

1. Assertion: - Adam smith is regarded as 'Father of Economics'.

Reasoning: - Adam smith wrote the book 'An inquiry into the nature and causes of Wealth of Nation' in 1776.

Options- 1. (A) is true but (R) is false

2. (A) is false but (R) is true

3. Both (A) and (R) are True and (R) is the correct explanation of (A)

4. Both (A) and (R) are True and (R) is not the correct explanation of (A)

2. Assertion: - (A) Maharashtra is the most unurbanized state in India.

Reasoning: - (R) In Maharashtra 45.20% population lives in towns and cities

Options- 1. (A) is true but (R) is false

2. (A) is false but (R) is true

3. Both (A) and (R) are True and (R) is the correct explanation of (A)

4. Both (A) and (R) are True and (R) is not the correct explanation of (A)

3. Assertion: - Median is also known as D5(fifth decile).

Reasoning: - D5(fifth decile) divides the data into four equal parts.

Options- 1. (A) is true but (R) is false

2. (A) is false but (R) is true

3. Both (A) and (R) are True and (R) is the correct explanation of (A)

4. Both (A) and (R) are True and (R) is not the correct explanation of (A)

4. Assertion: - Medium of exchange is the secondary function of money.

Reasoning: - Money is generally accepted by people for exchange.

Options- 1. (A) is true but (R) is false

2. (A) is false but (R) is true

3. Both (A) and (R) are True and (R) is the correct explanation of (A)

4. Both (A) and (R) are True and (R) is not the correct explanation of (A)

5. Assertion: - Economic development has a Qualitative dimension.

Reasoning: - Economic development includes improvement in health facilities.

Options- 1. (A) is true but (R) is false

2. (A) is false but (R) is true

3. Both (A) and (R) are True and (R) is the correct explanation of (A)

4. Both (A) and (R) are True and (R) is not the correct explanation of (A)

Q.1.B. Find the odd words out.

(05)

1. Black money encourages....

a) social instability

b) Smuggling

c) Economic growth

d) Corruption

2. Averages.....

a) Mean

b) Mode

c) Median

d) Quartile

3. Education....

a) Primary education

b) Secondary education

c) Adult education

d) Double education

4. Modern Economist

a) Kautilya

b) Adam Smith

c) Dr. Marshall

d) Lionel Robbins

5. Economic Goods.....

a) Bike

b) mobile

c) Air

d) pen

Q.2. A. Identify and Explain the Concept.

(Any two)

(04)

1. Increase in the Real National Income of the country over a period of time.

2. Ramrao provides coal from his shop to villagers in exchange for rice.

3. Rudra distributed his birthday cake equally among 10 friends.

Q.2.B Distinguish between (any two)

(04)

1. Productive agricultural credit and Unproductive agricultural credit.
2. Quartile and decile.
3. Metallic Money and metallic coins.

Q.3. Answer the following questions. (any two)

(08)

1. Explain the types of Agricultural credit in India.
2. Explain the general problems of the barter system.
3. Calculate P70 for the following data

Profit in crores	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50
Factories	15	24	18	25	18

Q.4. State with reasons whether you agree or disagree with the following statements. (any two)

(08)

1. Wants are unlimited.
2. According to prof Walker "Money is what money does".
3. Short term loans are for a period of five years.

Q.5. Study the following passage, table, and answer the questions given below it.
(08)

(any two)

1. Black money is the income that is earned illegally that is not reported to the government for tax purposes. It is usually in cash and is accumulated by criminals, smugglers and tax evaders. To curb black money, countries can increase transparency, increase accountability, and enforce laws more strictly.

- a) What is Black money? 01
- b) Who is involved in illegal activities? 01
- c) Suggest How government controls illegal activities 02

2. According to Lionel Robbins

"Economics is a science which studies human behavior as a relationship between.....and scarce which have alternative uses".

- a) complete the definition and rewrite it 01
- b) Asper definition human wants are unlimited. (True or False) 01
- c) Asper definition means are unlimited. (True or False) 01
- d) what are gradable on the basis of priority. 01

3.

marks	02	25	22	18	07	10
No. of students	07	12	180	118	113	110

- a) Find out 'Range' for above data. 01
- b) find out (N) value sum of frequency 01
- c) calculate the P50 value . 02

Q.6. Answer the following in detail. (any one)

(08)

1. Explain the sources of agricultural credit in India.

2. Calculate Q3,D5 for the following data,

Rainfall (in cm)	20-40	40-60	60-80	80-100	100-120
No of Years	5	20	11	2	12

PROSE SECTION

Q. 1 (A) Read the following extract and then do all the activities:**12**

On another front, 'C' Company and Ghatak (Commando) platoon under Lieutenant Balwan Singh also surprised the enemy, this time along the difficult northeastern spur and obtained a foothold just 30 meters from the top.

At 0400 hours on 4 July, after a carefully orchestrated artillery bombardment, Sachin Nimbalkar and Balwan Singh along with their men approached Tiger Hill Top by climbing a sheer cliff and caught the enemy unawares. After a spell of hand-to-hand fighting, they succeeded in capturing the objective. Although 18 Grenadiers held the top now, linking up with them was not easy. When the initial surprise wore off, the enemy started gearing up for launching counterattacks.

One of the most difficult tasks during the course of a battle is to maintain one's hold on the ground captured, before the next assault can be launched. Throughout the next morning artillery duels continued. Casualties mounted on both sides. The Grenadiers hung on to their precarious perch with grit and determination. Grenadier Yogendra Singh Yadav and his team members exhibited exceptional courage during this assault.

At this stage, 8 Mount Division realized that it would not be possible to evict the enemy from Tiger Hill completely as long as his supply lines along the western spur were intact. Mohinder Puri and M.P.S. Bajwa then issued orders to 8 Sikh to attack and capture Helmet and India Gate (both located on the western spur) so that enemy reinforcements to Tiger Hill Top could be prevented. The move was also intended to cut off the enemy's supply route.

QUESTIONS:**A1. Rewrite the given statements in their order of occurrence:****2**

- a. 8 Mount Division realized that supply lines had to be cut off for the enemy to be evicted.
- b. At 0400 hours on 4 July, after sheer cliff was climbed and the enemy were caught unawares.
- c. during the ferocious artillery duels, the grenadiers hung on their precious perch with grit and determination.
- d. 8 Sikh was ordered to attack and capture Helmet and India Gate.

A2. Based on the extract write the actions of the following personnel: (any one)**2**

1. Sachin Nimbalkar and Balwan Singh
2. Mohinder Puri and M.P.S. Bajwa

A3. Why did the Indian army want to cut off the enemy's supply route? 2

A4. Would you like to join the Indian Army / Navy / Air Force? If not, suggest other ways in which you could serve the nation. 2

A5. Guess the meaning of the following words: 2

- i. Orchestrated -
- ii. Spell -

A6. Do as directed: 2

- i. Casualties mounted on both sides. (identify the tense)
- ii. They succeeded in capturing the objective. (Pick out & write gerund from the sentence)

(B) Textual Grammar: 4

1. Further advance was stalled due to accurate fire by the enemy.
(Change the voice)
2. His approach took the enemy by surprise.
(Rewrite using the underlined word as a verb)
3. Despite heavy casualties, 8 Sikh its exploited its success up to Helmet and captured this objective on 5th July.
(Rewrite beginning with 'Even though...')
4. I duly informed Brijesh Mishra and the Prime Minister, who was scheduled to address a public meeting in Haryana at 1000 hours.
(Rewrite using 'as well as...')

POETRY SECTION

Q. 2 (A) Read the following extract and then do all the activities:

10

I could only wait, as one
 Who watched, wandering, while Time and the rain
 Made a miracle from green growing pain.....
 I went away next year
 I Spent a season in Kashmir
 Came back thinner, rather poor,
 But richer by a cherry tree at my door.
 Six feet high my own dark cherry,
 And I could scarcely believe it-a berry.
 Ripened and jeweled in the sun,
 Hung from a branch-just one!
 And next year there were blossoms small
 Pink, fragile, quick to fall
 At the merest breath, the sleepest breeze.

I lay on the grass, at ease,
 Looking up through leaves at the blue
 Blind sky, at the finches as they flew And
 flitted through the dappled green.
 While bees in an ecstasy drank
 Of nectar from each bloom and the sun sank
 Swiftly, and the stars turned in the sky,
 And moon-moths and singing crickets and I
 Yes, I! — praised Night and Stars and tree:
 That small, the cherry, grown by me.

QUESTIONS:

1. State whether the statement is true or False. 2
 - a. The blossoms are fragile.
 - b. The poet was ecstatic at the sight of the cherry tree.
2. Compose a poem of four lines with or without a rhyme scheme, on 'TREE'. 2
3. State the reason / consequences / effects of the following: 2
 - i. The cherry tree blossomed
4. Name and explain the following figures of speech. 2

'Came back thinner, rather poor,
 But richer by a cherry tree at my door'.
5. How does the poet convey that a happy feeling in his mind is matched by beauty around him outside? 2

POETIC APPRECIATIONS

Q. 2 (B) Read the following extract and write the poetic appreciation with help of the following points:

4

Between Nose and Eyes a strange contest arose, -
The spectacles set them unhappily wrong;
The point in **dispute** was, as all the world knows,
To which the said **spectacles** ought to belong.

So Tongue was the lawyer, and argued the cause
With great deal of skill, and a **wig** full of learning;
While Chief **Baron** Ear sat to balance the laws,
So famed for his talent in nicely **discerning**.

'In behalf of the Nose it will quickly appear,
And your lordship,' he said, 'will undoubtedly find,
That the Nose has had spectacles always in wear,
Which **amounts** to possession time out of mind.'

Then holding the spectacles up to the court,
'Your lordship observes they are made with a **straddle**
As wide as the **ridge** of the Nose is; in short,
Designed to sit close to it, just like a **saddle**.

'Again would your lordship a moment suppose,
(Tis a case that has happened, and may be again)
That the **visage** or **countenance** had not a Nose,
Pray who would, or who could, wear spectacles then?

'On the whole it appears, and my argument shows,
With a reasoning the court will never **condemn**,
That the spectacles plainly were made for the Nose,
And the Nose was as plainly intended for them.'

Then shifting his side, as a lawyer knows how,
He pleaded again in behalf of the Eyes:

But what were his arguments few people know,
For the court did not think they were equally wise,

So his lordship **decreed** with a grave **solemn** tone,
Decisive and clear, without one if or but-
That, whenever the Nose put his spectacles on,
By daylight or candlelight-Eyes should be shut!

Points:

*About the poem and title

*Theme of the Poem

*Poetic style, language,

poetic devices

*Special features

*Message/values/moral

of the poem

*Your opinion of the poem

Q 3 Writing Skill:

08

(A) Email writing:

Write an e-mail to the bookseller for ordering some books for your further studies.
Use the following points. 4

Email: jadu@booksellers.com, give the list of the books, ask some discount, ask about any offer etc.

(B) Film Review:

4

Write a film review of any movie which you have seen recently with the help of the following points in about 100 to 150 words.

1. Storyline
2. Producer
3. Director
4. Music Director
5. Characters/ casting (major and minor)
6. Setting / location
7. Conflict
8. Message
9. Significance of the title.

OR

(B) Expansion of idea:

4

Expand the following idea with the help of the points given below: write your answer in about 100 to 150 words.

'Necessity is the mother of invention.'

- * Importance of invention
- * Use of term 'Mother'
- * Examples of proof
- * Human tendency of invention
- * Conclusion

Q 4 Genre-Drama:

08

(A) Complete the following table with help of the clues provided.

2

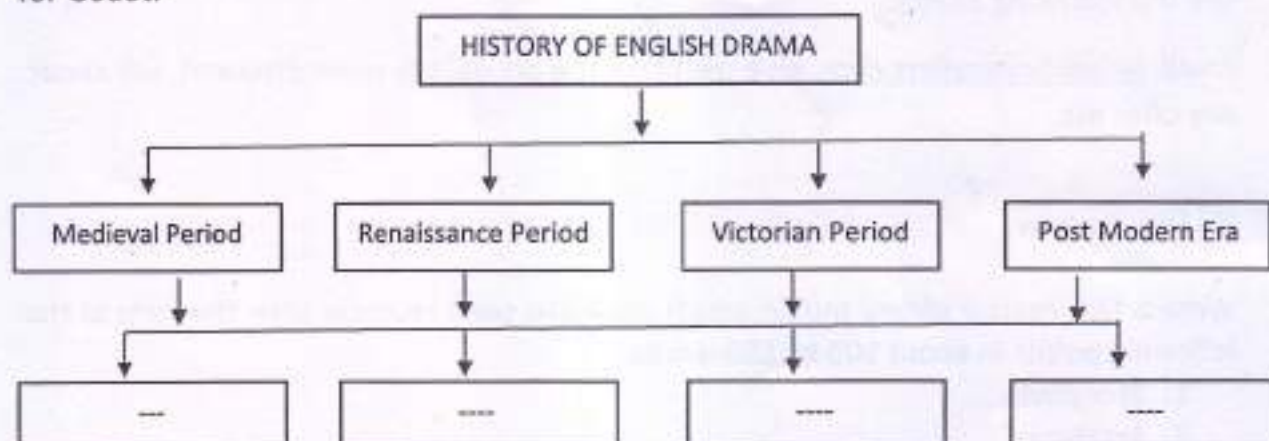
Clues: Drama with upper class ethos, Ibsen-Norwegian drama, A Treatise on theatre, Miracle plays

Elizabethan & Restoration Theatre	Modern Theatre	Indian Theatre	English Theatre
Comedy of manners	---	---	Morality plays
---	Look back in anger	Sanskrit drama	---

(B) Complete the following tree diagram with help of clues provided.

2

Clues: Murder in the Cathedral, Robin Hood, Duchess of Malfi, A Doll's House, Waiting for Godot.

(C) Rising of the Moon:

4

1. Write a character sketch of the 'Man' in about 50 words.

2

2. Explain the following dialogue in about 50 words.

2

Man: Will you let me pass, or must I make you let me?

Q 5 Non-Textual Grammar: (Do as directed)

4

- i. 'Susan gave me a real nice bouquet of flowers.'
[Spot the error in the given sentence and rewrite the correct sentence]
- ii. I spent my high school years in Calcutta. [Rewrite it using past perfect tense]
- iii. It is paradoxical that _____ average consumer cannot decide which technology will offer him _____ highest standards of water purification.
[Fill in the blanks with appropriate articles]
- iv. The lady took the girls _____ a hall where they met a few more girls who were waiting _____ her instructions.
[Fill in the blanks with suitable prepositions]

=====

Q1 A. Choisissez une bonne réponse et récrivez la phrase (4 au choix)

(4)

1. En France, on n'a pas de cours _____ après-midi.

a. samedi b. dimanche c. mercredi

2. Le Clézio est un _____ français.

a. chanteur b. écrivain c. acteur

3. Pierre Curie est un scientifique _____

a. allemand b. mauricien c. français

4. _____ est une rivière en France.

a. Le Jura b. La Seine c. Le Havre

5. À la fin du lycée, on passe un examen important, le _____

a. Brevet b. Hsc c. Baccalauréat

Q1B. Répondez aux questions suivantes par des phrases complètes (3 au choix)

(6)

1. Où habitez-vous?

2. Quelle est votre nationalité?

3. Nommez deux parties du visage

4. Combien de membres y a-t-il dans votre famille?

5. À quelle heure, allez-vous au lycée?

6. Au lycée, où joue-t-on au foot?

Q2. Grammaire.

A. Complétez le texte avec les mots donnés:

(4)

(paresseux, étudier, onze, musique, lit, sa, en, avec)

Mon frère est très _____. Il reste au _____ dans _____ chambre jusqu'à _____ heures. Il écoute de la _____ et il lit (reads) les magazines et il reste toute le temps _____ pyjamas. Il déteste _____ et aime jouer _____ ses amis.

B. Mettez les verbes entre les parenthèses au présent:

(5)

1. Dimanche nous (aller) au cinéma.

2. Ils (attendre) le train depuis une heure

3. On (découvrir) une ville quand on marche.

4. Abel et Aïsha (faire) leurs études supérieures en France.

5. La France (avoir) la forme d'un hexagone.

C. Mettez au pluriel (1)

1. Voici un bel home

D. Mettez au négatif (1)

1. Il mange des biscuits

E. Mettez à l'interrogatif. (1)

1. Aïsha arrive à l'heure.

F. Complétez avec un mot interrogatif (2)

1. _____ enseignent-ils à l'université?

2. _____ est l'amphithéâtre?

G. Complétez avec un bon adjectif: (2)

1. Le _____ garçon joue dans un _____ jardin. (petite, petit, grands, grand)

2. Ce sont de _____ romans _____ (intéressantes, intéressants, bon, bons)

H. Complétez avec un article qui convient: (2)

1. Nous expliquons le problème _____ fille (au, aux, à l', à la)

2. Marion est la fille _____ Mme Martin (du, de la, de l', de, des,)

I. Complétez avec un adjectif possessif: (2)

1. Elle regarde _____ horloge.

2. J'adore _____ famille.

Q3 Vocabulaire:

(7)

A. Complétez la phrase avec un mot ou une expression juste:

1. Où le français est une langue officielle, ce sont les pays _____.

2. La fille mon frère est ma _____.

3. Il y a une orientation pour les nouveaux étudiants au _____.

B. Chassez l'intrus.

1. voiture, bibliothèque, laboratoire, amphithéâtre

C. Reconstituez la phrase:

1. ces/les/activités/adorent/enfants

D. Reliez les colonnes

1. Voici un cadeau pour toi

a. Bon Voyage!

2. Je vais à la France pour les vacances

b. Joyeuse année!

c. Merci, c'est gentil.

Q4. Lisez le texte et répondez aux questions suivantes:

(5)

Antonio et Maria habitent à Rome, en Italie. Ils voyagent beaucoup. Aujourd'hui, avec Sylvie, une amie française, ils visitent Paris. Maria aime beaucoup Paris. Antonio aussi aime Paris, mais il préfère (prefer) Rome.

A. Questions:

1. Dans quel pays habitent Maria et Antonio?
2. Quelle ville visitent-ils?

B. Vrai ou Faux

1. Antonio et Maria ne voyagent pas ____
2. Ils visitent Paris avec Sylvie. ____
3. Sylvie est italienne. ____

Q5. Écrivez un paragraphe sur le sujet suivant:

(4)

Présentez-vous!

Q6. Traduisez en français: (4 au choix)

(4)

1. What time is it? - It is noon
2. Do you continue to study at the University?
3. There is a big library behind the amphitheatre.
4. Michel is my brother-in-law.
5. There are some beautiful flowers in the garden.

SUBJECT: GERMAN

MARKS: 50

DATE: _____

DURATION: _____

- 1) Beantworte vier der folgenden Fragen.
(Answer 4 of the following questions).

08 Marks

- a) Schreibe zwei Sätze über deine Schule.
- b) Wann hast du frei? Was sind deine Hobbys?
- c) Wie groß ist deine Wohnung? Wie viele Zimmer hat sie?
- d) Welche Sprachen sprichst du? Wie heißt deine Muttersprache?
- e) Wo wohnen deine Großeltern? Wie alt sind sie?

- 2) Lies den folgenden Text und bearbeite die Aufgaben.
(Read the following text and complete the tasks.)

08 Marks

Ich bin Daniel und ich bin 15 Jahre alt. Ich mag Sport sehr gern, ich fahre viel Fahrrad. Am Montag spiele ich Fußball und am Wochenende schwimme ich oft.
Meine Schwester ist ganz anders. Sie mag keinen Sport. Sie kocht gern, das finde ich super.
Mein Bruder ist erst ein Jahr alt, er schläft noch ganz viel. Mein Papa arbeitet viel, das ist nicht so toll. Aber er sagt, sein Beruf ist interessant und wichtig. Er ist Arzt von Beruf und kommt spät nach Hause, nur am Wochenende hat er Zeit. Und meine Mutter ist Musiklehrerin. Sie liebt Musik und singt, zu Hause und in der Schule. Sie ist lustig und hat immer Zeit für mich!

- a) Beantworte die folgenden Fragen.
Answer the following questions.

02 Marks

- i) Wie alt ist Daniel?
- ii) Wie viele Geschwister hat er?

- b) Richtig oder Falsch? Bitte korrigiere die falschen Sätze.
(True or False? Please correct the false sentences.)

03 Marks

- i) Daniel ist sportlich.
- ii) Seine Mutter hat viel Zeit für ihn.
- iii) Sein Vater kocht gern.
- iv) Seine Schwester schläft viel.

- c) Suche aus dem Text.
(Search from the text!)

03 Marks

- i) 2 Berufe

- ii) 2 Hobbys

- iii) 2

Neutrale Namen
Name

3) Wortschatz

10 Marks

a) Was passt nicht? (Find the odd one out.)

02 Marks

- i) Vater, Lehrer, Arzt, Pilot
- ii) Vormittag, Mittag, Geburtstag, Nachmittag
- iii) Kuli, Sofa, Lineal, Bleistift
- iv) Wohnzimmer, Hobbyraum, Küche, Kino

b) Was passt?

02 Marks

i) wohnen: Wohnzimmer	schlafen: _____
ii) Juni, Juli: Sommer	Dezember, Januar: _____
iii) Rot, Blau: Farbe	Frühling, Herbst: _____
iv) ich: Mein Name	er: _____ Name

c) Wie spät ist es? Schreibe in Wörter.
What time is it? Write it in words.

02 Marks

i) 04.30 PM

ii) 07:15 AM

d) Ergänze das richtige Wort.
Fill in the correct word.

02 Marks

- i) Das ist mein _____, hier sehe ich fern.
(a. Arbeitszimmer b. Wohnzimmer)
- ii) Das ist die _____, hier kocht meine Mutter das Essen.
(a. Küche b. Keller)

e) Schreibe die Gegenteile.
Write the opposites.

02 Marks

i) vor X _____	iii) langsam X _____
ii) teuer X _____	iv) klein X _____

4) Schreibe eine Email an deinen neuen Freund oder deine neue Freundin über deine Familie und benutze folgende Punkte. 4-5 Sätze.
Write an email to your new friend about your family and use the following points. 4 - 5 sentences.

05 Marks

Anhaltspunkte: Wie viele Personen? Alter, Namen, Berufe, Hobbys

5) Grammatik

15 Marks

a) Schreibe die richtige Verbform. (Nur 3)

03 Marks

Write the correct form of the verb. (Only 3)

- i) Ich _____ jeden Tag 2 Stunden _____. (fernsehen)
- ii) _____ ihr Lehrer? (sein)
- iii) Du _____ sein Auto sehr schnell. (fahren)
- iv) _____ dein Vater bei Siemens? (arbeiten)

b) Ergänze die Possessivartikel. (Nur 3)

03 Marks

Write the Possessive Article. (Only 3)

- i) Das ist Peter und das ist _____ Freundin Anna. (his)
- ii) Herr Bauer, wo ist _____ Auto? (your)
- iii) _____ Wohnung ist klein aber schön. (our)
- iv) Frau Schmidt schreibt _____ Adresse hier. (her)

c) Ergänze die Personalpronomen. (Nur 3)

03 Marks

Write the Personal Pronouns. (Only 3)

- i) Der Kleiderschrank ist neu. _____ ist teuer. (a. Sie b. Er)
- ii) Das Handy ist preiswert. Ich kaufe _____. (a. es b. sie)
- iii) Die Tasche ist schön aber ich brauche _____ nicht. (a. es b. sie)
- iv) Kinder, warum macht _____ eure Hausaufgabe nicht? (a. ihr b. ihr)

d) Bilde Fragen. (Nur 3)

03 Marks

Form questions. (Only 3)

- i) Ja, er ist Arzt von Beruf.
- ii) Klara studiert in Berlin.
- iii) Morgen fliege ich nach Paris.
- iv) Damien singt sehr gut.

e) Konjugiere das Verb und bilde Sätze. (Nur 3)

03 Marks

Conjugate the verb and construct sentences. (Only 3)

- i) Ihnen / Wie / es / gehen?
- ii) aufstehen / um 6 Uhr / Er.
- iii) Wir / eine Spülmaschine / brauchen / für meine Küche.
- iv) sein / von Beruf / Frau Bauer / Lehrerin?

6) Wie sagt man das auf Deutsch? (Nur 2)

04 Marks

How does one say that in German? (Only 2)

- i) She buys a Pizza and a Cola.
- ii) The film begins at 6 pm.
- iii) Peter is sixteen years old.

कृति १ (अ) निम्नलिखित पठित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ पूर्ण कीजिए।

(०६)

“स्कूल नहीं जाता तू? अजीब हैं तेरे माँ-बाप जो तुझसे काम कराते हैं।” घर की मालकिन ने तराजू के काँटे पर नजर जमाए कहा। तभी उनकी कॉलेज के लिए तैयार होती लड़की ने कहा - “माँ, बाल मजदूरी तो अपराध है न?” “हाँ बिल्कुल, पर अनपढ़ माँ-बाप समझें तब न”, बबलू को बुरा लगा। उससे अपशब्द सहे नहीं गए।

“स्कूल बप्पा ने भेजा था मेमसाब पर उनके पास किताबों के लिए पैसे न थे इसलिए पढ़ाई रुक गई।”

“माँ, अससे इन किताबों के पैसे मत लो। इसके काम आएँगी। वह इनसे अपनी पढ़ाई कर लेगा।”

“कुछ नहीं होता इससे, हम फ्री में देंगे और यह रद्दी पेपर के मालिक से किताबों के पैसे ले चाट-पकौड़ी में उड़ा देगा। इनके बस का नहीं है पढ़ना।” बबलू ने रद्दी के पैसे चुकाए और बोरा उठा सीधा घर पहुँचा। उसने बोरे में से किताबें अलग रख दीं। फिर बोरा लेकर वह रद्दी पेपर के दुकानदार के पास पहुँचा। दुकानदार ने रद्दी तैल किनारे रखी।

“पैसे तो बचे होंगे तेरे पास। जा, सामने के ठेले से वड़ा-पाव और चाय ले आ फिर हिसाब करा।” बबलू सिर झुकाए खड़ा रहा। दुकानदार बार-बार बोलता रहा पर बबलू टस-से-मस न हुआ। अब दुकानदार से रहा नहीं गया। वह झल्ला उठा।

“अरे क्या हुआ? जाता क्यों नहीं?”

“रूपये खर्च हो गए सेठ।”

“क्या! तेरे पैसे थे जो खर्च कर दिए!” दुकानदार ने उसको बंरी तरह से डाँट दिया। डाँट खाने के बावजूद वह मुस्कुरा रहा था। अब वह स्कूल जा सकेगा। उसके पास भी किताबें हैं। वह घर की ओर लौट पड़ा।

(१) कृति पूर्ण कीजिए

०२

लड़की ने माँ से कहा

(२) निम्नलिखित शब्दों के लिए परिच्छेद में से विलोम शब्द लिखिए।

०२

- (१) नौकर
- (२) शिक्षित
- (३) दूर
- (४) उलटा

(३) बाल मजदूरी एक अपराध है। इस विषय पर अपना मत ४० से ५० शब्दों में लिखिए।

०२

आ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर ८० से १०० शब्दों में लिखिए।

०६

- (१) बेरा भला करने वालों से बचाएँ पाठ के आधार पर ग्राहकों की वर्तमान स्थिति का वर्णन कीजिए।
- (२) विज्ञापन हमारे जीवन को प्रभावित करते हैं स्पष्ट कीजिए।
- (३) 'उषा की दीपावली' लघु कथा द्वारा प्राप्त संदेश लिखिए।

इ) साहित्य संबंधी सामान्य ज्ञान पर आधारित निम्नलिखित किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए।

०२

- (१) श्रीमती संतोष श्रीवास्तव जी का जन्म स्थान लिखिए।
- (२) डॉ. राजेंद्र सहगल जी की दो साहित्यिक कृतियाँ लिखिए।
- (३) पदुमलाल पुत्रालाल बख्शी जी के आलावा अन्य दो निबंधकारों के नाम बताइए।

कृति २ (अ) निम्नलिखित पद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ पूर्ण कीजिए : (०६)

पद्यांश

माखण मन पाहण भया, माया रस पीया।

पाहण मन माखण भया, राम रस लीया॥

जहाँ राम तहाँ मैं नहीं, मैं तहाँ नहीं राम।

दादू महल बारीक है, दूँवें कुँ नहीं ठाम॥

दाहू गावै सुरति सौं, बाणी बाजै ताल।

यहु मन नावै प्रेम सौं, आगै दीनदयाल॥

जे पहुँचे ते कहि गये, तिनकी एकै बच।

सबै साधों का एकमत, बिच के बारह बाट॥

दादू पाती प्रेम की, बिरला बाँचे कोई।

बेद पुरान पुस्तक पढ़े, प्रेम बिना क्या होइ॥

(१) निम्नलिखित पंक्तियाँ क्रम के अनुसार लिखिए :

०२

- (i) आगै दीनदयाल
- (ii) दादू गावै सुरति सौं
- (iii) बाणी बाजै ताल
- (iv) यहु मन नावै प्रेम सौं

(२) निम्नलिखित शब्दों के लिए काव्य पंक्तियों में प्रयुक्त शब्द ढूँढकर लिखिए : ०२

- (i) पत्थर -----
- (ii) स्मरण -----
- (iii) दो -----
- (iv) स्थान -----

(३) 'अहंकार त्याग ने से होने वाला लाभ' इस संदर्भ में अपना मत

४० से ५० शब्दों में लिखिए।

०२

आ) निम्नलिखित मुद्दों के आधार पर पंद्रह अगस्त कविता का रसास्वादन कीजिए।

०६

(१) रचनाकार का नाम।

०१

(२) पसंद की पंक्तियाँ।

०१

(३) पसंद आने का कारण।

०२

(४) कविता का केंद्रीय भाव।

०२

प्रेरणा कविता का रसास्वादन कीजिए।

इ) साहित्य संबंधी सामान्य ज्ञान पर आधारित निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए।

०२

१) त्रिवेणी काव्य प्रकार की विशेषताएं लिखिए।

२) गिरिजाकुमार माथुर जी की प्रमुख दो रचनाओं के नाम लिखिए।

३) दादू दयाल जी का जन्म स्थान लिखिए।

कृति ३ (अ) निम्नलिखित संवादों के आधार पर कृतियाँ पूर्ण कीजिए। (०६)

ऑटो चालक-१ : भाई साहब आपको जाना कहाँ है? कभी यहाँ, कभी वहाँ, वहाँ से यहाँ, फिर वहाँ से वहाँ, पूरी दिल्ली के दर्शन करा दिए आपने, आपको जाना कहाँ है? तो, मैंने ऑटो स्टैंड पर गाड़ी रोक दी, आखिर आप चाहते क्या है?

आटो चालक-२ : यार ! बुरा मत मानना। लगता है, इसकी नई-नई शदी हुई है और आज इसने बीबी को रामलीला दिखाने जाने का वादा किया होगा, यह वक्त पर नहीं पहुँचा तो इसका लंका दहन हो जाएगा।

ऑटो चालक-१ : कुछ बोलेंगे भी क्या हुआ?

आदमी : मेरी माँ की तबीयत खराब है। उन्हें खून की सख्त जरूरत है। हर जगह खून के लिए भटक रहा हूँ लेकिन कहीं नहीं मिल रहा।

आटो चालक-२ : आप तो ठीक - ठाक काम - धंधेवाले लगते हो, ब्लाड खरीद क्यों नहीं लेते?

आदमी : कहाँ से खरीदें? जितना पैसा था, वह हम पहले ही लगा चुका हैं। जिन लोगों की हमने मदद की, उन लोगों ने भी मुँह मोड़ लिया।

ऑटो चालक-१ : साहब, मैं दूँगा खून ...चलिए! कहाँ जाना है...

ऑटो चालक-२ : अरे पागल है क्या...? तू देगा खून...?

ऑटो चालक-१ : क्यों नहीं दे सकता खून ? माना कि मैं गरीब हूँ, एक ऑटो ड्राइवर हूँ तो क्या मैं खून नहीं दे सकता?

आदमी : भाई साहब, मैं आपका अहसान कैसे भूलूँगा, मदद करना तो कोई आपसे सीखे। जब हमारे अपनों ने मुँह मोड़ लिया तब परावे होकर भी आप हमारी मदद कर रहे हैं, आपका शुक्रिया...!

(१) कारण लिखिए।

०२

(१) ऑटो चालक का लंका दहन हो जाएगा।

(२) आदमी भटक रहा था।

(२) उचित मिलान कीजिए।

०२

	अ	ब
(i)	शहर	रक्त
(ii)	दहन	उपकार
(iii)	खून	नगर
(iv)	एहसान	जलाना

(३) वर्तमान काल में दान का महत्त्व अपने शब्दों में लिखिए।

०२

कृति ४) अ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर 100 से 120 शब्दों में लिखिए। ०४

१) अपने देश में कई राज्यों में बाढ़ से उपजी गंभीर स्थितियों पर समाचार पत्र के लिए समाचार लेखन कीजिए।

२) जिंदगी के साथ भी जिंदगी के बाद भी यह विज्ञापन आप रेडियो के लिए नए तरीके से तैयार कीजिए।

आ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो प्रश्नों का उत्तर 80 से 100 शब्दों में लिखिए। ०६

१) निम्नलिखित मुद्दों के आधार पर हिंदी में रोजगार की संभावनाओं का वर्गीकरण करते हुए तालिका बनाइए।

१ - विज्ञापन २ - अनुवाद ३ - मनोरंजन

२) टेलीविजन के लिए समाचार वाचक की विशेषताएं लिखिए।

३) समाचार के महत्वपूर्ण पक्ष को स्पष्ट कीजिए।

कृति ५.३] निम्नलिखित मुहावरों के अर्थ लिखकर वाक्यों में प्रयोग कीजिए।

०२

(४ में से २)

- १ किस्मत खुलना
- २ लोहा मानना
- ३ गले का हार होना
- ४ आग से खेलना

आ] निम्नलिखित वाक्यों के दी गई सूचना के अनुसार कालपरिवर्तन करके वाक्य फिर से लिखिए।

(३ में से २)

०२

- १ एक बड़े पेड़ की छाह में उन्होंने वास किया। अपूर्ण वर्तमान काल
- २ हम स्वयं ही आपके पास आए। सामान्य भविष्यकाल
- ३ बबन उसे सलाम करता है। पूर्ण भूतकाल

इ] निम्नलिखित वाक्यों को शुद्ध करके फिर से लिखिए : (३ में से २)

०२

- १ बाबु साहब ईश्वर के लिए मुझ पे दया कीजिए।
- २ उसे तो मछुवे पर दया करना चाहिए था।
- ३ तुम जुटे साबित होगा।

Q.1. Fill in the blanks:-

05M

1. RDBMS stands for _____.
2. _____ ensures that all operations within the work unit are completed successfully.
3. _____ maintains a copy of all the emails on the server.
4. The _____ are programs that are run when user types command name.
5. _____ is one of the most popular GNU/LINUX distribution.

Q.2. True or False:-

05M

1. Data Manipulation Language is used to control user access in a database.
2. Record is also called as a column.
3. Relationships link data from individual tables to increase the usefulness of the database.
4. Linux operating system is free from viruses.
5. Bit is a binary digit that holds only one of two values.

Q.3. Multiple choice questions (one answer):-

10M

1. The _____ manager updates the operating system as well as other software periodically.
a. Linux b. Repositories c. Package d. Proprietary
2. ISP stands for _____.
a. Internet Server Provider b. Internet Service Provider
c. Internet slow protocol d. Internet Service Protocol
3. IoT stands for _____.
a. Intelligent et Of Things b. Internet Of Time c. Internet Of Things
d. Internets Of Things
4. _____ is the delivery of computing services over the Internet
a. Green Computing b. Data Analytics c. IoT d. Cloud Computing
5. _____ is an input device that enter number and character
a. Mouse b. Input c. Input Unit d. Keyboard
6. SQL stands for _____.
a. Structure Query Language b. Structured Query List
c. Structure Queue List d. Structure queue Language
7. _____ is the primary data model, widely used around the data storage and processing.
a. Storage and Processing b. Relational data model c. Data model d. Model
8. _____ holds time.
a. TIME b. CHAR c. TIME() d. VARCHAR
9. Record is also called as a _____.
a. Tuple b. Table c. Record d. Column
10. _____ relationships can also viewed as Many-to-One relationships, depending on you look at it.
a. One-One b. Many-Many c. Many-One d. Database

Q.4. Multiple choice questions(select two answer):-**10M**

1. HTTP is an internet-based protocol for ____ and _____.
a. Sending b. Transfer c. Manipulate d. Receiving
2. Primary Memory holds the _____ and _____ on which computer is currently working.
a. Instruction b. Data c. Programs d. RAM
3. Data model describes the method of _____ and _____ the data.
a. Creating b. Processing c. Storing d. Retrieving
4. A Database consists of one or more _____ according to which _____ is stored in a table.
a. Columns b. Tables c. Rows d. Data
5. Table consists of _____ and _____.
a. Row b. Column c. Key d. Values

Q.5. Multiple choice questions(select three answer):-**06M**

1. A computer network consists of a collection of _____.
a. WAN b. printers c. computers
d. other equipment e. LAN
2. Three types of relationships in relational database design _____.
a. manipulate b. retrieve c. one to one
d. many to many e. many to one f.

Q.6. Match the following:-**04M**

Column A	Column B
1.delete	a. processed data
2. information	b. collection of software
3. system software	c. deletes data from a table
4. repositories	d. operating system

Q.7. Answer the following (any 5):**10M**

1. Define primary key and foreign key.
2. Explain DML commands
3. Discuss the various Data type.
4. Explain application of DBMS.
5. Explain types of primary memory.
6. Write down history of Internet.
7. Explain various career opportunities in IT.
8. Explain advantages of GNU/LINUX.

कृती १. खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा : (८)

१. चौकटी पूर्ण करा. (२)

१. सध्याच्या काळात दुर्मीळ झालेली गोष्ट -

२. उताऱ्यात उल्लेखलेले श्रेष्ठ कथालेखक -

२. आकृतिबंध पूर्ण करा. (२)

१. निष्ठावंत वाचकाला लेखकाने दिलेली आश्वासने -

१

२

माझ्या हाती पुस्तक देताना त्यानं त्यावरून मायेनं अलगद हात फिरवला. मी त्याला म्हणालो, "कसलीही काळजी करू नका. माझ्या घरीसुद्धा तुमच्या पुस्तकाला माहेरी आल्यासारखंच वाटेल. त्याला सामुखास सहन करावा लागणार नाही. ते अगदी 'योग्य स्थळी' तुम्ही देत आहात." तो हसला. त्याचं समाधान झालं असावं. मी म्हणालो, "एका संस्कृत सुभाषितात म्हटलं आहे, 'मूर्खहस्ते न दातव्यम् एवं वदति पुस्तकम्' मूर्खाच्या हाती मला देऊ नका, असं पुस्तकाचं म्हणणं आहे. माझ्या हाती ते देताना तुम्हांला माझ्या शहाणपणाबद्दल शंका आली नाही ना?" आता तो खळखळून हसला आणि म्हणाला, "अहो, दुधानं तोंड पोळल्यामुळं मी ताक फुंकून पितो आहे. काही दिवसांपूर्वी एका कवीनं माझी दोन पुस्तकं नेली. मी पंधरा दिवस वाट पाहिली. पुस्तकं मागायला गेलो तेव्हा त्यानं चक्क कानावर हात ठेवले. आपण पुस्तकं आणलीच नाहीत असं त्याचं म्हणणं आहे. आता काय करणार? पुस्तकं गिळंकृत करणं म्हणजे माझ्या दृष्टीनं भयानक प्रकार आहे. तेव्हापासून मी ठरवून टाकलं, की प्रत्यक्ष परमेश्वर आला तरी त्याला पुस्तक द्यायचं नाही. माझी पुस्तकं हीच माझी अपत्यं. वाचायला भरपूर ग्रंथ असले तर मी जन्मठेपेची शिक्षासुद्धा आनंदानं सहन करीन; पण पुस्तकं नसतील तर राजवाड्यासुद्धा मला स्मशानासारखा वाटेल." सहज माझ्या मनात विचार आला- असे निष्ठावंत वाचक आता दुर्मीळ झाले.

परवा मी बी. ए. च्या वर्गातल्या वाङ्मय विषयाच्या विद्यार्थ्यांना प्रश्न विचारला, "जी. ए. कुलकर्णीचा एखादा कथासंग्रह तुम्ही वाचला आहे काय? संग्रह जाऊद्या, या लेखकाची एखादी कथा तरी तुमच्या वाचनात आली आहे काय?" साहित्य या विषयाचे रसिक विद्यार्थी-विद्यार्थिनी माना खाली घालून बसले होते. कदाचित जी. ए. कुलकर्णी हे नावसुद्धा त्यांना फारसं परिचित नव्हतं. मी निराश झालो. एका आधुनिक श्रेष्ठ कथालेखकाचं नावही सुशिक्षितांच्या, अभ्यासकांच्या कानापर्यंत पोहोचलं नाही या कर्माला काय म्हणावं?

३. निष्ठावंत वाचक आता दुर्मीळ झाले आहेत , हे विधान स्पष्ट करा.

(४)

किंवा

पुस्तकांविषयीचा लेखकाचा दृष्टिकोन तुमच्या शब्दात लिहा.

कृती २. खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(८)

१. चौकटी पूर्ण करा.

१. उषावहिनीच्या आयुष्यातील महत्त्वाचा टप्पा -

(१)

२. उषावहिनींनी इतक्या वेळा आरशात पाहिले -

(१)

३. मुंबई दूरदर्शन सुरू झाल्यानंतर सर्वात लोकप्रिय ठरलेला कार्यक्रम -

(१)

४. उषावहिनींना घराबाहेर मिळालेली एक गोष्ट -

(१)

उषावहिनींनी एकजोबावन्नाव्यांदा आरशात पाहिलं. बळून-बळून सर्व कोन साधून पाहिलं. चार पावलं भराभरा मागे जाऊन, चार पावलं भराभरा पुढे येऊन स्वतःला पाहिलं. आरशातल्या स्वतःच्या प्रतिबिंबावर त्या फारशा खूश नव्हत्या. व्युटी पार्लरमधून आलेल्या वनिताने आपल्या कौशल्याची कमाल केली होती; पण तरीही वय फारसं संपत नव्हतं. टीव्हीची गाडी चारला येणार होती. उषावहिनींनी घडवाळाकडे पाहिलं. अगून तब्बल साडेसहा मिनिटं बाकी आहेत. 'काय मेलं हळूहळू चालतं हे घडवाळ!' त्या पुटपुटल्या.

आज त्यांच्या आयुष्यातला एक महत्त्वाचा टप्पा. 'वहिनींच्या सल्ल्या'चा शेंबटचा कार्यक्रम. तोही थेट प्रक्षेपणाचा. मुंबईला दूरदर्शन सुरू झालं, त्यानंतर आजतागायत चालू असलेला एकमेव असा सर्वात लोकप्रिय कार्यक्रम 'वहिनींच्या सल्ल्या'. यद्योमानानुसार निवृत्त व्हावेच लागणार, म्हणूनच केवळ कार्यक्रम संपत होता. उषावहिनींना अट्टायन्न वर्ष पूर्ण होत होती, तर कार्यक्रमाने विशी गाठली होती. आजचा हा शेंबटचा आणि खास महत्त्वाचा कार्यक्रम दूरदर्शनच्या स्टुडिओमधून काढून शिवाजी मंदिरामध्ये ठेवला होता. समाजातल्या अनेक मान्यवर व्यक्ती आज निमंत्रित होत्या. उषावहिनींचा सत्कार होणार होता.

उषावहिनींनी एकजोबीपन्नाव्यांदा घडवाळाकडे पाहिलं. तीम वाजून चीपन्न मिनिटं, बीस सेकंद. एक निःश्वास टाकून त्यांनी डोळे मिटले. गेल्या बीस वर्षांतल्या किती कडुगोड आठवणी! कडू चव घरातल्या आठवणींची. गोड आठवणी दूरदर्शनच्या संदर्भातल्या. कौतुक, नायलीकिक, बरा सर्व मिळालं, ते घराबाहेर.

जगातल्या, म्हणजे महाराष्ट्रात जेवढं जग सामावलेलं आहे त्यातल्या हजारो व्यक्तींना वहिनींनी सल्ले दिले होते. 'बोडा, जुळवा, जमवून घ्या'. हया बीस वर्षांत त्यांनी हंडाभर फेविकॉल, दोन-चार मैल लांबीच्या चिकटपट्ट्या, जांभर एक किलो डिक आणि पाच-सात बरण्या च्युडिंग गम वापरलं असलं. 'आला प्रॉब्लेम समोर, की ताब त्याला चिकटपट्टी' हेच तर होतं, त्यांच्या कार्यक्रमाच्या यशस्वितेचं रहस्य.

उषावहिनींनी एक दीर्घ मुस्कारा सोडला.

...हं३३! बीस वर्षांत उभारलेल्या हया रंगीबेरंगी पोकळ बुडबुड्यांचा आजचा अंतिम दिवस.

२. 'स्त्रीने स्वतःच्या आत्मसन्मालाला जपणे पाहिजे या विषयी तुमचे विचार लिहा. (४)

किंवा

वहिनीचा सल्ला सुसाट वाटण्याची तुम्हाला समजलेली कारणे लिहा.

कृती ३.(अ) खालील पठित पदय पंक्तीच्या आधारे दिलेल्या सुचनेनुसार कृती करा: (८)

१. चौकट पूर्ण करा

१. पैजणाचे वजन :

(१)

२. आजीचं ठुमकण :

(१)

२. आकृतीबंध पूर्ण करा.

सम्राज्ञीसारखं फिरण्याची जागा :

(२)

दोन दोन किलो वजनाचे पैजण घालून

माझी आजी

स्वयंपाकघरातून माजघरात

माजघरातून स्वयंपाकघरात

एखाद्या सम्राज्ञी सारखी

ठुमकत फिरायची!

ओझ्याने तिचे पाय भरून यायचे

दुखायचे, खुपायचे

घोटे काळे ठिक्कर पडायचे

कधी जखम व्हायची, चिचळायची, रक्त व्हायचे

पण नादाच्या भूलभुलव्यातून बाहेर न पडता

पैजणाखाली फडके धाडून

जखमांना ऊब देऊन ती राज करायची!

माझ्या आईने पैजण सोडून

नाजूक, हलक्या, तोरड्या घालायला सुरुवात केली

ना पाय दुखणं, ना खुपणं, ना चिचळणं

आपल्याच तोऱ्यात ती

स्वयंपाकघर, माजघर, सोपा, अंगण, माडी, गच्ची

सगळीकडे मनमुराद फिरायची

अधनं मधनं का होईना, तोरड्या टोचायच्या.

साडीचे काठ फाटायचे, दोरे लोंबायचे

पण सारे दुर्लक्षून

ती राजराणीसारखी भिरभिरायची!

मी तर ...

अडकणं, बोचणं, चिचळणं, फाटणं

काहीच नको म्हणून

पैजणाबरोबर तोरड्यांनाही हद्दपार करून सोडलं

हलक्याशा चपला, बूट, सँडल घालता, घालता

घरच नव्हे तर अंगणही ओलंडून

मी बाहेर पाऊल टाकलं

पण कधी कधी माझ्याही नकळत

चपला घसरतात, सँडल बोचतात, बूट चावतात

पण मिळणाऱ्या स्वातंत्र्यासाठी

मी सारे सहन करते.

आता मात्र माझी मुलगी म्हणते

आई पैजण नको, तोरड्या नको

चप्पल, बूट, सँडल नको

ते पकडणं नको घसरणं नको

काही काही काहीच नको

अगं पायाखालचे काटे मोडण्यासारखे

पायच होऊ देत आता... घट्ट, मजबूत, पोलादी

पुढल्या का होईना शतकाआधी!

(जाग)

३. अभिव्यक्ती.

(४)

१. कवितेत वर्णन केलेली आजी व आजची आजी यांच्या कौटुंबिक स्थानात जाणवलेला फरक स्वभाषेत स्पष्ट करा

किवां

२. स्त्रीच्या भविष्यकालीन प्रगत रूपांविषयी तुमच्या कल्पना स्पष्ट करा.

कृती ३.(ब) 'शब्द' या कवितेचे रसग्रहण करा.

(४)

कृती ४. खालील उताऱ्याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा :

(८)

१. उत्तरे लिहा.

अ.भरतमुनीची दोन वैशिष्ट्ये :(२)

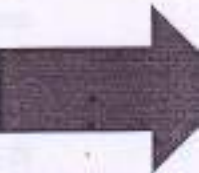
.....

ब.नाटक आणि अभिनेता यातील संबंध :(१)

.....

क.नाटकाच्या प्रयोगाची सफलता अवलंबून असणारे घटक :(१)

.....

नाटक म्हणजे...

लेखकाने लिहिलेले नाटक हे कलाकारांनी सादर करावचे असते. चित्र किंवा शिल्प हे घडताच दिसू लागते; पण नाटक हे प्रत्येक वेळी करून दाखवावे लागते. नाटक हे दृक्-श्राव्य असल्याने ते लिहिणारे, त्याचा प्रयोग करणारे, प्रत्यक्ष अभिनय करणारे, तंत्रज्ञ आणि तो प्रयोग पाहणारे अशा सगळ्यांच्या सयन्यावर आणि सहकार्यावर नाटकाच्या प्रयोगाची सफलता अवलंबून असते. नाटक हा कथा, कादंबरी, कविता याप्रमाणे एक साहित्यप्रकार आहे. यामध्ये अभिनेता किंवा अभिनेत्री अभिनय करत असतात. लेखकाने लिहिलेले संवाद अभिनेत्यांमार्फत प्रेक्षकांपर्यंत पोहोचवले जातात. मुळात नाटक हा 'दृक्-श्राव्य' साहित्यप्रकार आहे. ते ऐकता, पाहता व वाचता येते. नाट्यवाचनातून अन्य साहित्यप्रकारांप्रमाणे आपल्याला नाटकाचा आनंद घेता येतो. नाटक रंगमंचावर सादर करता येते.

भारतात प्राचीन काळापासून नाट्यकला अस्तित्वात होती. भरतमुनी यांना 'भारतीय नाट्यकलेचे जनक' असे म्हणतात. नाटकाविषयी सखोल माहिती करून देणारा 'नाट्यशास्त्र' हा ग्रंथ त्यांनी लिहिला. त्यांच्या मते, 'नाटक हे मानवी जीवनातील निरनिराळ्या अवस्थांचे, घटनांचे, प्रसंगांचे, त्यांतील वेगवेगळ्या भाव-भावनांचे, वृत्ती-प्रवृत्तीचे व लोकव्यवहारांचे अनुकरण करणारे चित्रण आहे.'

'मानवी जीवनात अवतीभोवती घडणाऱ्या अनेक नाट्यमय प्रसंगांतून, घटनांमधून, जाणवणाऱ्या माणसामाणसांतील गुण-अवगुणांमधून त्यांच्यातील भावनांची आंदोलने, चालताधारात परंतु काल्पनिक कथानकात गुंफून, ते उत्तम संवादलेखनातून, दिग्दर्शकाच्या मार्गदर्शनाखाली, कलाकारांच्या अभिनयाद्वारे, तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने रंगमंचावर प्रेक्षकांसमोर सादर करणे म्हणजे 'नाटक' होय.'

नाटक पाहणे म्हणजे फक्त
औट घटकेची करमणूक नाही.
कधी हसवणारा, सुखावणारा,
कधी रडवणारा, दुखावणारा,
कधी अंगावर धावणारा,
कधी सारं मन सोलवटणारा,
कधी धेडान करणारा,
कधी आपल्याच मनाचा तळ धुंडाळणारा,
असा हा नाटकाचा खेळ.

नाटक हा लेखक, दिग्दर्शक, कलाकार, तंत्रज्ञ यांच्या साहाय्याने रंगभूमीवर सादर होणारा आणि त्याचप्रमाणे नाट्यगृहात समूहाने एकत्रितरीत्या आस्वाद घेता येईल असा कलाप्रकार आहे. नाटक हे जीवनाचे चित्र असते आणि ते कलाकारांच्या माध्यमातून सादर केले जाते. डोळ्यांनी पाहण्याचे आणि कानांनी ऐकायचे म्हणून ही दृक्-श्राव्य कला आहे. नाटक हे सांघिक कार्य आहे..

२. 'नाटक हा वाङ्मय प्रकार इतर वाङ्मय प्रकारांपेक्षा वेगळा आहे' हे विधान तुमच्या (४) शब्दांत ०६ ते ०८ ओळीत सोदाहरण स्पष्ट करा

किवां

'नाटक म्हणजे सांघीक कलाविष्कार आहे' या विधाना संबंधी तुमचे मत ०६ ते ०८ ओळीत सोदाहरण स्पष्ट करा.

- ब. 'हसवी फसवी' या पाठ्यपुस्तकातील नाट्यउता-याच्या आधारे कृष्णरावांचे व्यक्तिचित्र (४) थोडक्यात लिहा.

कृती १. पुढील दोन कृती सोडवा.

(८)

पुढील मुद्द्यांच्या आधारे सूत्रसंचालक होण्यासाठीची पूर्वतयारी सुमारे १० ते १२ ओळीत लिहा.

सूत्रसंचालक म्हणजे..... वाचन अपरिहार्य.....वाचनातून मिळण्या-या संदर्भाची नोंद.....अद्ययावतता.....श्रवण आणि निरीक्षण यावर भर.....अत्याधुनिक संपर्क माध्यमाचा वापर.....निवेदन शैली.....आवाज.....ध्वनिवर्धकाचा सराव.....आत्मविश्वास.

२. पुढील मुद्द्यांच्या आधारे 'रेडिओजॉकीचे कार्याचे स्वरूप.

'स्व' ची ओळख.....

कामासाठी आवश्यक असणारी कौशल्ये..... विविध क्लृप्त्या.....रेडिओजॉकी व रसिक संबंध.

क. पुढील वाक्प्रचारांचा अर्थ योग्य पर्यायातून निवडून लिहा.

(२)

१. कंठ दाटून येणे -

पर्याय - १. गहिवरणे

२. दुःखी होणे

३. आनंदी होणे

२. मन कातर होणे

पर्याय - १. मन बेचैन होणे

२. मन अधीर होणे

३. मन उत्साही होणे

INSTRUCTIONS:

- 1) Use of logarithmic table is allowed. Use of calculator is not allowed.
- 2) For LPP graph paper is not necessary. Only rough sketch of graph is expected.

Q-1) A) Select and write the most appropriate answer from the given alternatives for each question. (1 Mark each) (5M)

i) Write the conjugate of the following complex number $4+3i$

- A) $-4+3i$ B) $-4-3i$ C) $4-3i$ D) $-3i$

ii) The value of $\begin{vmatrix} 2 & 8 & -2 \\ 0 & -3 & 1 \\ 0 & 0 & 7 \end{vmatrix}$

- A) 42 B) -42 C) 21 D) -21

iii) If $P_{30} = D_x$, then $x = \text{-----}$

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4

iv) Find the range for the following data

175, 172, 190, 170, 185, 182, 195

- A) 15 B) 25 C) 35 D) 45

v) When the observed and expected frequencies completely coincide, χ^2 will be -----

- A) -1 B) 1 C) greater than 1 D) 0

B) State whether the following statements are TRUE or FALSE. (1 Mark each) (4M)

i) G.M. of two positive numbers whose A.M. and H.M. are 75 and 48 is 60 .

ii) If A and B are two non-empty sets,

$$\text{then } n(A \times B) = n(A) \times n(B)$$

iii) The frequency curve of which frequency distribution is bell shaped is symmetrical.

iv) Inter quartile range $= \frac{Q_3 - Q_1}{2}$

C) Fill in the following blanks**(1Mark each) (4 M)**

- i) Percentiles divide observations into ----- equal parts.
- ii) If $Sk_p > 0$, then distribution is -----skewed.
- iii) The value of the determinant is -----, if any two rows are identical.
- iv) For a G.P. if $r = \frac{1}{3}$, $a = 9$, then $t_7 =$ -----

Q-2) A) Attempt any SEVEN of the following questions**(3 Marks each) (21 M)**

- i) Find the value of $x^3 - x^2 + x + 46$, if $x = 2 + 3i$
- ii) Find k if the equations
 $x - 3y + 4 = 0$, $4x - 7y + k = 0$, $3x + 2y - 10 = 0$ are consistent.
- iii) Find the nth term and hence find the 8th term of the H.P.
 $\frac{1}{5}, \frac{1}{10}, \frac{1}{15}, \frac{1}{20}, \dots$
- iv) Write the relation in the Roster form. State its domain and range.
 $R = \left\{ \left(a, \frac{1}{a} \right) / 0 < a \leq 5, a \in \mathbb{N} \right\}$
- v) If A and B are subsets of the universal set X and $n(X) = 50$, $n(A) = 35$, $n(B) = 20$
 $n(A' \cap B') = 5$, find 1) $n(A \cup B)$ 2) $n(A \cap B)$ 3) $n(A' \cap B)$
- vi) Calculate D_6 and P_{85} for the following data:
79, 82, 36, 38, 51, 72, 68, 70, 64, 63
- vii) Calculate Q.D. for the following data:

X	24	25	26	27	28	29	30
F	6	5	3	2	4	7	3

- viii) Compute the variance and S.D. for the following data:

X	1	3	5	7	9
F	5	10	20	10	5

- ix) For the data set, sum of upper and lower quartile is 100, difference between upper and lower quartile is 40 and median is 30. Find the coefficient of skewness.

x) Following table shows the classification of applications for secretarial and for sales positions according to gender.

Calculate the value of χ^2 statistics.

	Offered	Denied
Male	75	150
Female	25	50

B) Attempt any FOUR of the following questions.

(4 Marks each) (16 M)

i) If ω is the complex cube root of unity, find the value of

1) $\omega + \frac{1}{\omega}$

2) $\omega^2 + \omega^3 + \omega^4$

3) $(1 + \omega^2)^3$

ii) By using properties of determinant prove that

$$\begin{vmatrix} x+y & y+z & z+x \\ z & x & y \\ 1 & 1 & 1 \end{vmatrix} = 0$$

iii) Find the sum to n terms

$$8 + 88 + 888 + 8888 + \dots$$

iv) The distribution of a sample of students appearing for C.A. examination is :

Marks	0-100	100-200	200-300	300-400	400-500	500-600
No. of Students	130	150	190	220	180	130

Help C.A. institute to decide cut off marks for qualifying the examination when 3% students pass the examination.

v) For a distribution, mean =60, median=75 and variance=900. Find Pearsonian coefficient of skewness Sk_p and interpret the result.

vi) Following data gives height in cm (X) and weight in kgs (Y) of 20 boys. Prepare a bivariate frequency table taking class intervals 150-154, 155-159,etc for X and 35-39, 40-44, ----etc for Y. Also find marginal frequency distributions.

(152,40) (160,54) (163,52) (150,35) (154,36) (160,49) (166,54) (157,38) (159,43)
 (153,48) (152,41) (158,51) (155,44) (156,47) (156,43) (166,53) (160,50) (151,39) (153,50)
 (158,46)

Q1 A) Answer in one sentence:

(05)

1. What is non-economic activity?
2. What is the meaning of peddlers?
3. Give the examples of Modern Small-Scale Industry.
4. What do you mean by partner-in-profit only?
5. What is the meaning of private company?

Q1 B) Write a word/ term/phrase, which can substitute each of the following statements:

(05)

1. An occupation by which a person agrees to provide expert services for a fee.
2. A retailer who displays his goods on the road.
3. A sector which is the backbone of rural India.
4. A partnership agreement in writing.
5. The motto of the co-operative society.

Q1C) Select the correct option and rewrite the sentences:

(04)

1. A Joint Stock Company is an artificial person created by _____.
(Law, Articles, Memorandum)
2. Small scale business are _____ intensive.
(money, power, labour)
3. _____ retailers deal in particular goods.
(General stores, Speciality shop retailers Secondhand goods shops)
4. Commerce is a branch of _____.
(business, industry, trade)

Q2 Explain the following terms/ concepts (Any 2):

(04)

1. Advertising
2. Nominal partner
3. Employment
4. Home trade

Q3 Distinguish between the following: (Any 2)

(08)

1. Business and Commerce
2. Itinerant retailers and Fixed shop retailers
3. Private company and Public company

Q4 Answer in brief: (Any 2)

(08)

1. What is primary industry? Explain the different types of primary industry?
2. Explain the features of supermarket shop?
3. Explain the importance of small-scale industry?

Q5 Justify the following statements: (Any 2)

(08)

1. There is separation of ownership and management in joint stock company.
2. Changing fashion is one of the important causes of business risk
3. General stores are generally situated near residential areas.

Q6 Answer the following: (Any 1)

(08)

1. What is profession? Explain the features of profession?
 2. Explain the first and second stage of import procedure?
-

PTVA/MLDC/TER/SP/30.11.24/1.00-3.30

Q1. A. Answer in one sentence.

(5)

1. Who can appoint a personal secretary?
2. Who is a promoter?
3. Which individuals cannot become a member of a company?
4. How many member/s can be there in a one person company?
5. Which document contains the aims and objectives of the company?

B. write a word or a term or a phrase which can substitute each of the following statements.

(5)

1. The senior most family member of joint Hindu family business.
2. The body elected representatives of company.
3. An association that aims to protect the interest of its members.
4. The persons who have entered into an agreement of partnership.
5. The birth certificate of a company.

C. Select the correct option from the bracket.

(4)

Group A

Group B

1. Minor

2. _____

Public company

3. ICSI

4. Private company

(Minimum 7 members, cannot become a member of a company, company secretary,
Minimum 2 members)

Q2. Explain the following terms/concepts. (Any 2)

(4)

1. Confidential Officer
2. Perpetual succession
3. Promotion
4. Name clause

Q3. Distinguish between the following. (Any 2)

(8)

1. Memorandum of Association and Article of Association
2. Director and Managing Director
3. Personal Secretary and Secretary of Government Department.

Q4. Answer in brief. (Any 2)

(8)

1. Describe any four qualities of a secretary.
2. State the contents of certificate of incorporation.
3. State the statutory requirements in relation to prospectus.

Q5. Justify the following statements. (Any 2)

(8)

1. Company has a distinct feature of separate ownership and management.
2. Prospectus is an important document issued by a public company.
3. A secretary is considered as a paid employee

Q6. Answer the following. (Any 1)

(8)

1. Define secretary? Explain Importance of secretary.
2. Define Joint stock company and Explain its features.

प्रथमः विभागः - सुगम संस्कृतम् (04)

प्र.1) अ) चिह्नयोः अर्थं लिखत।

(2)

प्र. 1) आ) व्यावहारिकशब्द -मञ्जूषायाः शब्दान् चित्वा उचित स्तंभे लिखत। (5 तः 4)

(2)

आभूषणालयः	कोषागारः

(मुक्ताहारः, धनम्, गुटिका, नाणकम्, हेममाला)

द्वितीयः विभागः - गद्यम् । (14)

प्र.2) अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत।

अस्ति देऊलाख्यो ग्रामः। तत्र राजसिंहः नाम राजपुत्रः वसति स्म। एकदा केनापि कार्येण तस्य भार्या बुद्धिमती पुत्रद्वयोपेता पितृगृहं प्रति प्रस्थिता। मार्गे गहनकानने सा एकं व्याघ्रं ददर्श। सा व्याघ्रमागच्छन्तं दृष्ट्वा धार्ष्ट्याचातुर्यमाश्रित्य पुत्रौ चपेटया प्रहृत्य जगाद-“कथमेकैकशो व्याघ्रभक्षणाय कलहं कुरुथः? अयमेकस्तावद्विभज्य भुज्यताम्। पश्चाद् अन्यो द्वितीयः कश्चित् लक्ष्यते,” इति श्रुत्वा व्याघ्रमारी काचिदियमिति मत्वा व्याघ्रो भयाकुलचित्तो पलायितः। भयाकुलं व्याघ्रं दृष्ट्वा कश्चित् धूर्तः जम्बुकः हसन्नाह, भवान्, “कुतः भयात् पलायितः?”

अवबोधनम् ।

(3)

पूर्णवाक्येन उत्तरत।

- 1) व्याघ्रः किं विचार्य पलायितः?
- 2) रेखाङ्कितपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत।
सा गहनकानने एकं व्याघ्रं ददर्श।
- 3) कः कं वदति?
“भवान् कुतः भयात् पलायितः?”

शब्दज्ञानम्

(3)

1) गहनकानने सा एकं व्याघ्रं ददर्श। (सा स्थाने “बुद्धिमती” शब्दस्य रूपं योजयत।)

2) विशेषणे लिखत।

1) जम्बुकः- 2) व्याघ्रः -

3) गद्यांशतः द्वे पूर्वकालवाचक-त्यबन्त-अव्यये लिखत।

प्र.2 आ) माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत।

(4)

एवं संस्कृतमाध्यमेन पत्रकारितायाः मार्गक्रमणं लक्षणीयम्। संस्कृतभाषा न केवलं पुराणकथाविषये सीमिता अपि तु आधुनिककाले प्रचलिताः सर्वे विषयाः संस्कृतभाषया वर्णयितुं शक्याः। अतः नैके जनाः संस्कृतपत्रकारितायां संस्कृतं प्रति आकृष्टाः। संस्कृतेन पत्रकारितां युवकाः वृत्तिरूपेण अपि स्वीकर्तुं शक्नुवन्ति इति विचारेण भारतीय-जनसञ्चार-संस्था द्वारा संस्कृत-पत्रकारिता-अभ्यासक्रमः अपि आरब्धः।

प्र.2 इ) माध्यमभाषया ससन्दर्भं स्पष्टीकुरुत।

(4)

- 1) तर्हि त्वया अहं हन्तव्यः इति।
- 2) एतादृशं यदि न भवति तर्हि याचनायां कः दोषः?

तृतीयः विभागः - पद्यम् । (9)

प्र.3 अ) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतयः कुरुत।

उपकारान् स्मरेन्नित्यम् अपकारांश्च विस्मरेत्।

शुभे शौर्घ्यं प्रकुर्वीत अशुभे दीर्घसूत्रता॥

सुखं शेते सत्यवक्ता सुखं शेते मितव्ययी।

हितभुक् मितभुक् चैव तथैव विजितेन्द्रियः॥

सम्भ्रमः स्नेहमाख्याति वपुराख्याति भोजनम्।

विनयो वंशमाख्याति देशमाख्याति भाषितम्॥

अवबोधनम् -

(3)

1. पूर्णवाक्येन उत्तरत।
मनुजः नित्यं कान् विस्मरेत्?
2. वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यं लिखत।
विनयः वंशम् आख्याति।
3. जालरेखाचित्रं पूरयत।
सुखं शेते → सत्यवक्ता → मितव्ययी → →

शब्दज्ञानम्।

(2)

1. समानार्थकशब्दं लिखत।
त्तरा- -----।

2. सन्धिविग्रहं कुरुत।
स्मरेन्नित्यम् = ----- + -----।

प्र. 3 आ) पद्यांशं पठित्वा अन्वयपूर्तिः कुरुत अथवा माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत ॥ (4)

षट्पदः पुष्पमध्यस्थो यथा सारं समुद्धरेत्।

तथा सर्वेषु शास्त्रेषु सारं गृह्णन्ति पण्डिताः ॥

यथा पुष्पमध्यस्थः ----- सारं समुद्धरेत्, तथा ----- सर्वेषु ----- सारं ----- ॥

चतुर्थः विभागः - भाषाभ्यासः (9)

प्र.4) अधोनिर्दिष्टाः कृतयः कुरुत।

अ) नाम-सर्वनामतालिकां पूरयत। (8 तः 6) (3)

रूपम्	प्रातिपदिकम्	अन्तः	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
इयम्	XXXXXXXXXX	प्रथमा	एकवचनम्
माध्यमेन	माध्यम	तृतीया	एकवचनम्
सर्पिः	सर्पिस्	नपुंसकलिङ्गम्	प्रथमा
प्रवण्याम्	ईकारान्तम्	स्त्रीलिङ्गम्	एकवचनम्

आ) समासतालिकां पूरयत। (4 तः 3) (3)

सामासिकशब्दः	समासविग्रहः	समासनाम
दत्तचित्तः	दत्तं चित्तं येन सः।
पितृगृहम्	षष्ठीतत्पुरुषः
यथार्हम्	अव्ययीभावः
अचिरात्	नञ्त्पुरुषः

इ) सूचनानुसारं परिवर्तनम् कुरुत। (4 तः 3) (3)

1. वैरेण वैराणि न शाम्यन्ति। (एकवचने परिवर्तयत।)
2. सा एकं व्याघ्रं ददर्श। (लङ्लकारे परिवर्तयत।)
3. तत्र राजसिंहः नाम राजपुत्रः वसति स्म। (स्म निष्कासयत।)
4. प्रतिविभागं मया किञ्चित्कालः व्यतीतः। (वाच्यपरिवर्तनं कुरुत।)

पञ्चमः विभागः - लेखनकौशलम् (5)

प्र.5) गद्यांशं पठित्वा उत्तराणि लिखत। (5)

देशभक्तिपटः ।

‘उरी-द सर्जिकल स्ट्राईक’ इति देशभक्तिपटः दृष्टः । विकी-कौशलमहोदयः एतस्मिन् चित्रपटे सेनानायकस्य भूमिकां नाटयति । यामी-गौतममहोदया नायिका च । एषः चित्रपटः सत्यघटनाधारितः । प्रारम्भे भारतीयसेनायाः ‘पठाणकोटः’ इति सेनानिवेशे शत्रुसैनिकानाम् आक्रमणं भवति । तस्मिन् नैके भारतीयसैनिकाः वीरगतिं प्राप्नुवन्ति । तस्य आक्रमणस्य प्रतिक्रियारूपेण भारतीयसैनिकाः एकां योजनां रचयन्ति । योजनायाः अनुसारं मध्यरात्रौ भारतीयचमूः शत्रुनिवेशं प्रविश्य तेषां शिबिरम् उद्ध्वस्तं करोति । अस्माकं भारतस्य कोऽपि योद्धा क्षतिग्रस्तः न भवति । अन्ते अस्माकं भारतस्य एव जयः भवति । एषः चित्रपटः सामान्यजनानां मनसि सेनायाः कृते आदर्शं जनयति । सर्वेभ्यः/सर्वाभ्यः देशभक्तेः प्रेरणां यच्छति च ।

1. चित्रपटस्य नाम किम्?
2. चित्रपटस्य नायिका का?

3. प्रारम्भे किं भवति?
4. अन्ते कस्य विजयः भवति?
5. चित्रपटस्य वैशिष्ट्यं किम्?

षष्ठः विभागः - साहित्यपरिचयः (6)

प्र.6) उचितं विकल्पं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। (8 तः 6)

(6)

1. सामान्यजनानां वेदः।
(सामवेदः, यजुर्वेदः, अथर्ववेदः)
2. देवतास्तुतिपराणि सूक्तानि.....सन्ति।
(यजुर्वेदे, ऋग्वेदे, सामवेदे)
3.ग्रन्थेषु सरमापणिकथा उपलभ्यते।
(ब्राह्मण, उपनिषद्, पञ्चतन्त्र)
4. प्रमुखाःउपनिषदः सन्ति।
(दश, सप्त, अष्ट)
5. संहिताःसन्ति।
(तिस्रः, चतस्रः, पञ्च)
6. यजुर्वेदेमहत्वं वर्णितम्।
(यज्ञस्य, निसर्गस्य, सामान्यजनानाम्)
7.गद्यकथावाङ्मयस्य उद्गमः।
(ब्राह्मणवाङ्मये, उपनिषद्वाङ्मये, पुराणवाङ्मये)
8. ओङ्कारसाधनायाः वर्णनंग्रन्थेषु उपलभ्यते।
(उपनिषदि, आरण्यकेषु, ऋग्वेदे)

सप्तमः विभागः -अपठितम्(3)

प्र. 7) संस्कृतवाक्यानां माध्यमभाषया अनुवादं कुरुत। (5 तः 3)

(3)

1. अपि स्वर्णमयी लङ्का न मे रोचते।
2. नदी पर्वतात् प्रभवति।
3. ते पठनाय विद्यालयं गच्छति।
4. नर्तनसमये मयूरस्य कलापः विस्तृतः भवति।
5. युष्माकम् अभिमताः कलाः भिन्नाः।